

КОНФИГУРАЦИОННИЯТ СИНТАКТИЧЕН АНАЛИЗ, ИЛИ ЗА ВРЪЗКИТЕ МЕЖДУ СТРОЕЖА НА ИЗРЕЧЕНИЕТО И ФУНКЦИИТЕ НА ИЗРЕЧЕНСКИТЕ СЪСТАВКИ

Петя Бъркалова

Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

Димитрия Желязкова

Медицински университет – Пловдив

Резюме. Статията засяга аспекти на конфигурационния синтактичен анализ, който дава обещаващи перспективи за училищната практика спрямо традиционния подход. Идеята за прилагането на елементи от формалните граматика при усвояването на определени тематични единици от учебното съдържание за VII клас е защитена с нови аналитични практики. Оказва се, че учениците възприемат добре граматическите формализми. Нещо повече: декодирането на формалните записи и работата по структурографските очертавания на изреченията автоматично разкриват функциите на съставките, без задаване на въпроси. Структурографията осигурява надеждни техники за снемане на отпечатъка на личностния езиков профил. Ако учителят има тази представа, когато развива изказа на своите ученици, той би могъл във всеки момент да „измери“ обхвата и дълбочината на простото и сложното изречение. Това всъщност е работа по разгръщане на индивидуалния езиков потенциал, който за синтактиците през XXI век придобива видимо предимство в противовес на банализираната школка практика.

Keywords: configurational syntactic analysis; structurography; school practice; personal linguistic profile

1. Синтактичната практика: реторически умения и/или способност за анализ

Въпросът за индивидуалния езиков потенциал на подрастващите български ученици и рамката, в която да се конструират техните способности за изказване, поражда теоретични размисли и практически отговорности за стимулиране чрез езика на връзката между мозъка и интегрираните ресурси, които той използва, за да обработва езиковата информация. Училищната среда дава възможност на лингвистите синтактици да

представят в подкрепа нова визия за индивидуална граматика, която би предизвикала интерес. От една страна, става въпрос за развиване на езикови умения, които още от древността са свързвани с реторическото изкуство. От друга страна, вече съществуват публикации и натрупан опит във филологическите специалности на водещите български университети да се анализира структурата на изречението и да се извличат скици на проекциите му. Това е въпрос на аналитични умения, на граматическо изкуство, свързано с разбирането на посланията и функциите на всяко изречение в един текст.

Кои от тези аспекти на синтаксиса биха могли да се приложат по време на учебния час в училище? Прилагането на някои подходи на генеративната граматика (и на формални подходи по-общо) при усвояването на определена тематична единица от учебното съдържание за седми клас дава обещаващи перспективи спрямо традиционния подход. Учениците възприемат много по-бързо и с доверие формални символики и графики, когато те им дават възможност за ясно разбиране и безпроблемно усвояване на преподаденото знание за строежа на българското изречение (напр. всяко прилагателно А в именната група AN е съгласувано определение, или NpN/ApN – всяко предложно разширение на име е несъгласувано определение, NAgV – всяко съгласувано с глагола съществително прави заедно с глагола изречение и е изреченският подлог).¹⁾ Повечето практикуващи университетски синтактици, а и учителите, които се осмеляват да прилагат формални подходи, са забелязали вероятно, че заложената в езиковата структура рекурсивна алгоритмика често „хваща“ математическите заложиби на предразположената към точни знания част от студентската и от ученическата аудитория. Това точно привнася елемент на научно творчество в часовете по граматика, когато въпросът е не да се трупат неразбираеми знания и вярвания, а да се стигне до разбиране за природата на езика по собствени пътеки за наблюдение и вникване в устройството на езиковата система.

2. Конфигурационен синтактичен анализ на простото изречение

Конфигурационният разбор има дващестгодишна традиция на прилагане в курса по „Синтаксис“ при филологическите специалности в Пловдивския университет. Той е синтактичен разбор без въпроси и стои на границата между традициите на школския синтаксис и парадигмата на проф. Пенчев в българския синтаксис от края на миналия век (Penchev, 1984a; Penchev, 1998b; Penchev, 1993c). Състои се в „коментар на синтаксиса на изречението, чиято структура вече е представена с дадено структурографско изображение, и според мястото си в това изображение изреченските съставки се интерпретират функционално, без да се използват познатите от школския разбор въпроси“

(Barkalova, 2017). Правилото е: построй синтактичното дърво и започни да извеждаш функциите като производни на строежа.

Един поглед към записа на конституентното правило за строеж на групата на съществителното може да покаже изходните решения – правилото може да бъде записано като формален алгоритъм, а всяка функция да се интерпретира конфигурационно – според мястото ѝ в дадена структурна схема.

NP → (Qu) (A)ⁿ (N) N (PP) ((p)Adv) ((c) S)
съгл. съгл./прил. несъгл. опред. изречение

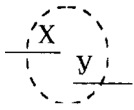
Пример: една голяма чаша кафе без захар...

Изборът е между обяснение тип: А) „в съчетанието *голяма чаша голяма* е съгласувано определение, защото отговоря на въпроса „каква“; и тип Б) „всяко прилагателно се съгласува по род и число с главното съществително и така функционира като съгласувано определение“. Всеки учител може сам да прецени кое да предложи на учениците си.

Къде е скрит проблемът? Проблемът всъщност е в представата, че изречението е линейно. А то не е. Оставайки при представата, че изречението е линеен ред от думи – части на речта, станали части на изречението, рискуваме да скрием най-вълнуващата част на синтактичните построения – тяхното рекурсивно роене. Например в именната група действат три рекурсивни механизма. Това, казано просто, означава, че има три места за безкрайно роене в „гнездото на съществителното“: *тези твои две красиви палави малки... деца; срещата на защитниците на правата на децата на пострадалите от войната; детето, което четете книгата, която разказва за момчето, което четете книгата, която...* Едва ли има езиково съзнание – на учител, ученик или „обикновен“ носител на езика, което не би затаило дъх пред тази картина на езиковата система. Пожеланието е тя да бъде показана по достъпен начин. Основно предимство на конфигурационния разбор е, че отключва поглед към възли на сливане и равнища на трансцендиране, към придвижвания и следи от придвижвания, които са същинският обект на синтаксиса. Функциите, с които работи школското ежедневие, са вторични производни на този строеж. А понятието „функционален възел“ има място в новата структурна парадигма по съвсем различен начин.²⁾

3. Конфигурационен синтактичен анализ на сложното изречение

В рамките на сложното изречение в установената практика следваме представа за йерархични построения по възможно най-опростен начин. За функциите на едно подчинено изречение съдим също конфигурационно – по категорията, която го подчинява. В сила е „алгоритъмът“:

$X \rightarrow NP, AP, VP, AdvP, \text{pro}_{ex}\text{-конструкция}$

$Y \rightarrow \begin{cases} c \\ \emptyset \end{cases} \begin{cases} k\text{-дума} \\ \text{относителна } k\text{-дума} \end{cases}$

Със „снемането“ на изреченска скица, която отразява подчиняващите и равноредно свързаните прости изречения, се открива поглед към „архитектурата“ на всяко сложно изречение, подчинена същевременно на универсални правила (словоред, предикативно свързване със и без изпускане на субекта, субординация, координация, рекурсия, придвижване напред на въпросителните думи и мн. др.). Заедно с маркираните типове връзки се определя видът на простите изречения: съюзни, въпросителни и относителни. Формално приименните изречения например са три вида: при съществителни, при прилагателни и при местоимения, функционално те са определителни (Barkalova, 1997).

Да вземем за пример схематичното представяне на подчинени допълнителни изречения пред ученици на възраст 12 години. Моделите са апробирани в частната практика на авторките със седмокласници матуранти:

Подчинени допълнителни изречения към глаголни сказуеми

– съюзни

<u>VP</u>	че, да	<u>S</u>	знам, че заминаваш искам да замина
-----------	--------	----------	---------------------------------------

– въпросителни

<u>VP</u>	∅	<u>S</u>	знам кой знае виждам кого водиш разбрах къде живееш
-----------	---	----------	---

– относителни

<u>VP</u>	∅	<u>S</u>	казва каквото мисли вярва на когото не трябва мисли за каквото искаш
-----------	---	----------	--

Коментар: учениците безпогрешно откриват глаголното сказуемо, съюзните връзки *че* и *да* и статуса на приглаголното изречение в позиция на пряк обект: всички изречения с тези структурни признаци са сложни съставни с подчинени допълнителни съюзни. При безсъюзно свързване има два типа подчинени допълнителни: въпросителни и относителни. Схематичното представяне и отместването с един ред надолу на подчинените изречения създават трайна пред-

става за главно и подчинено (субординация). Нещо повече, ако същите подчинени изречения се разиграт като в лего, в приименна позиция техните функции са определителни: *истината, че заминаваш, мечтата да замина...*

4. Количествени и качествени параметри на изречението

Натрупаният опит с конфигурационния разбор дава възможност за разгръщане на анализа в сферата на сложното смесено изречение. Студентите от магистърските филологически програми във Филологическия факултет на Пловдивския университет и във Факултета по славянски филологии на Софийския университет са в състояние да изведат структурите на сложните смесени изречения под формата на синтактични дървета. Разгръща се инструментариумът на структурографията като нова приложна област на хуманитарното лингвистично знание, чийто предмет е „образното заснемане на изреченската структура и дизайн, както и измерването на качествени и количествени параметри в синтактичното езиково равнище“ (Barkalova, 2017: 197).

Структурографските похвати може да се използват от учителя за създаване на личностен езиков профил на ученика, а също и като мярка и отпечатък на езиковия профил на българските писатели в помощ на литературния анализ (Barkalova, 2018). Разбирането за дълбинна и повърхнинна структура на изречението би помогнало за осъзнаване на вътрешни (по волята на създателя на изречението) и външни (по „волята“ сложилия се език) езикови процеси, сблъскването с които съпътства развитието на мисловните способности у подрастващите. Ако учителят има тази представа, когато развива изказа на своите ученици, той би могъл във всеки момент да „измери“ обхвата и дълбочината на простото и сложното изречение на всеки свой питомник. Това всъщност е работа по разгръщане на индивидуалния езиков потенциал, който за синтактиците през XXI век придобива видимо предимство в противовес на банализираната школка практика. В предходно изследване се съдържат математически свидетелства за количествените параметри на изреченската структура на българския език (Barkalova, Noncheva & Koleva, 2017). Статистическите изводи за количествените параметри на изреченската структура в романа „Антихрист“ на Емилиян Станев, представени в статията, дават напълно нови данни и факти, които надграждат съвременното знание за синтаксиса на българския език.

Доверявайки се на структурографията, като нова област на синтактично знание, признаваме и факта, че изреченската структура е била невидима, тъй като е била скрита – съзнателно или не, зад функционално граматическо описание. Но интересът към структурата днес е силно развит сред теоретичните, най-вече чрез темата за картографията на синтактичните структури: изследователска тема, която поставя в типологичен план въпроса за това какви са правилните структурни карти за синтаксиса на естествения език (Barkalova, 2018: 46). Докато картографията изследва общите типологични закономерности в езици-

те, структурографията търси индивидуалния езиков „живец“ на всяко изречение като скеле, върху което расте смисълът на казаното с изречението.

5. Още открити въпроси

Новите начини на виждане на изречението поставят и множество въпроси пред учителите по български език и пред учениците. Достигайки по пътя на аналитичните процедури до образа на изреченската структура, анализаторът се изправя очи в очи с рекурсивно построен обект, който при това „извира“ от него самия или може да бъде „снет“ като структурен отпечатък на друг продуциращ³⁾. Интересен е въпросът за това дали говорещият съзнателно конструира структурата, в която ще се разгърне изказването му, или този процес е несъзнателен. Така че въпросът за индивидуалния езиков потенциал и рамката, в която да се конструира изказването, поражда размисли за връзката между мозъка и интегрираните ресурси, които използва, за да обработва езиковата информация. Според специалистите, използващи метафората „граматика на съзнанието“, съществува определена йерархия на реализация на процесите в континуума от локалните мозъчни биохимични реакции до проявите на свободната воля (Stamenov, 1998: 155). Все пак нямаме за цел да моделираме съзнанието тогава, когато работим в училищна среда, но вече е невъзможно да затваряме очи пред основното, което синтактичните занимания имат да „разкрийт“: безкрайните възможности за рекурсивни построения, които, съгласяваме се с Максим Стаменов, са уникална привилегия на човешките същества, породена от структурния потенциал на езика.

Именно той – езиковият структурен потенциал – трябва да бъде предпоставка за ново синтактично знание и на училищно ниво. Статистическата обработка на корпуса от сложните смесени изречения в романа „Антихрист“ на Ем. Станев установи, че типичен брой равнища в рамките на сложно смесеното изречение в посочената творба са 3, че максималният обхват в сложните смесени изречения е 12, а максималната дълбочина – 9 равнища. Така се изгражда визия за индивидуална граматика, като се използва математически метод, който спестява време, както и усилия за обработка на данните.

6. Картини от една синтактична изложба

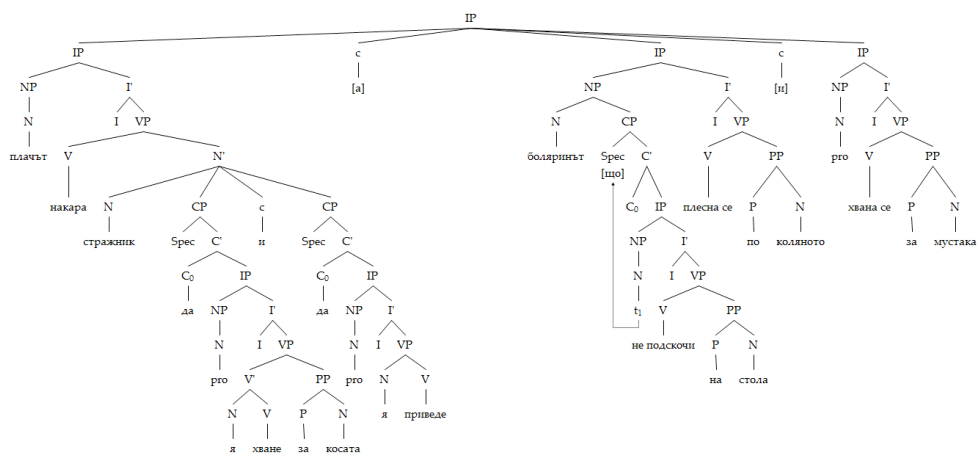
През последните три академични години съпътстваща инициатива на Националната научна конференция за студенти и докторанти в Пловдив е визуалната секция „Грамматиката като свободно изкуство“, която представя постери под формата на изложба с надслов „Синтактични дървета – картини на мисълта“. Представените в изложбата графики са картини на изреченската структура, получени с помощта на фразово-структурната и депendentната граматика и техните инструменти за анализ и образно представяне на изречението. Те същевременно дават поглед към интегративните функции на човешкия ум с неговите три психически механизма – на езика, на мисленето и на съзнанието.

Явлението, което наблюдаваме, е разгръщане на структурния потенциал на българския език, дирижиран главно от предикацията и рекурсията. Най-просто казано, рекурсията е „влагане във“, което отваря „влагане във“, което отваря „влагане във“: на думи във фрази, на изречения във фрази, на фрази в изречения, на изречения в изречения.

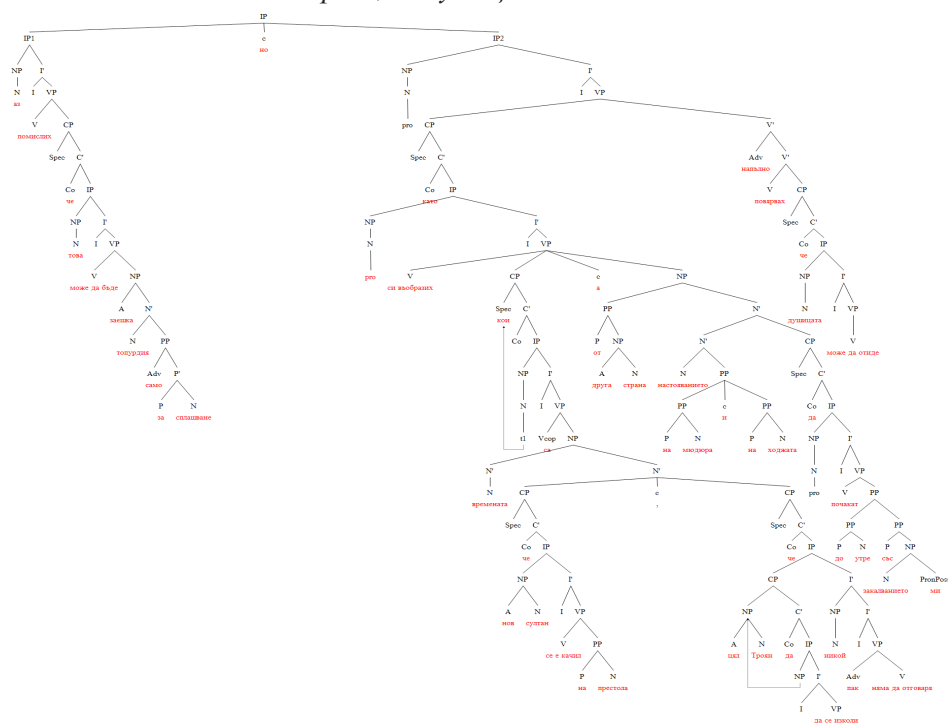
Чрез представените в изложбата структурографски изображения се изправяме очи в очи с архитектура и дизайн, които не са били публично представяни досега. Изправени сме също пред удивителното многообразие на синтактичното богатство на българския език. Изреченията са взети от произведения на български автори: Алеко Константинов, Захари Стоянов, Емилиян Станев, Иван Вазов, Йордан Йовков и др. Автори на графиките са студенти, дипломанти и докторанти към Катедрата по български език на Филологическия факултет при Пловдивския университет и Катедрата по български език към Факултета по славянски филологии в Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

Тук представяме две изображения от изложбите. При повишаване на квалификацията на учителите по български език развиването на уменията за конфигурационен синтактичен анализ и извеждането на структурографски изображения могат да катализират изцяло нови процеси на запознаване със собствените ученици – тяхната езикова продукция и потенциала за разгръщане на количествени и качествени параметри на изказа на всеки ученик. От друга страна, разполагаме с изцяло нов подход за навлизане в езика на даден автор, търсейки количествени изразения на синтактичните параметри обхват и дълбочина на изречението.

*Палачът накара стражник да я хване за косата и да я приведе, а боляринът що не подскочи на стола, плесна се по коляното и се хвана за мустака.*⁴⁾

Аз помислих, че това може да бъде заешка топурдия само за сплашване, но като си въобразих кои са времената, че нов султан се е качил на престола, че цял Троян да се изколи, пак никой няма да отговаря, а от друга страна, настояванието на мюдюра и на ходжата да почакаат до утре със закалванието ми – напълно повярвах, че душицата може да отиде.⁵⁾

Изложбата от структурографски изображения е представена за втори път на Студентската конференция през 2018 г. Трета изложба е представена в БАН на форум *Българска граматика*, 2018 г.

Да се моделират личностни езикови профили на български писатели, е задача за синтактиците. В нея могат да участват и подготвени за това учители по български език. Училищната среда дава възможност за представяне на визия за индивидуална граматика, която би предизвикала интерес.

Докато предписващата традиционна граматика не подлага на съмнение кодифицираните вече граматични правила, които имат ранг на норми, генеративната граматика се опитва да обясни механизмите на свързване и движение на синтактичните категории, както и да представи типологични характеристики на всеки отделен език, като с това потвърди наличието на общи принципи, заложи във всички езици по света.

7. Формални и функционални модели пред седмокласници: за и против

Най-надеждните свидетелства за ефикасността на обсъжданите модели идват от практиката на преподаване на деца. Без да търсим обобщена картина, тук се опираме на примера на това, което напоследък свикваме да наричаме „добра практика“. От години в частната практика на доц. Димитрия Желязкова е залегнало успешно представяне на синтактичния материал за VII клас с традиционен и с генеративен подход едновременно.

При преподаване на една от тематичните единици от учебното съдържание за седми клас – „Сказуемо и видове сказуеми“, на учениците се представя класификация на сказуемите под формата на формални модели (Barkalova, 1997: 110).

Сказуемо. Видове сказуеми	
ГЛАГОЛНО	ИМЕННО
ПРОСТО V	
∅	
чете	
щял е бил да е чел	
Съставно V да V	
a/ V _M да V	a/ копула + предикатив
мога да работя	съм { (NP) (PP) (AP) }
може да работи	
трябва да работя	
b/ V _F да V	b/ полукопула + предикатив
започвам да работя	казвам се { (NP) (PP) (AP) }
продължавам да работя	излизам
стирам да работя	оказвам се
Сложно съставно: V да V да V	
a/ V _M да V _F да V	a/ V _M + съставно имено
мога да спра да пуша	мога да съм щастлив
трябва да продължа да уча	може да се окаже талантлив
b/ V _F да V _M да V	b/ V _F + съставно имено
спрях да мога да разбирам	продължавам да съм студент
продължавам да мога да играя	започвам да се считам прав

В тази схема единствената добавка, която Д. Желязкова въвежда, е понятието за проста и сложна глаголна форма. Учениците възприемат много по-бързо съответната символика, което им дава възможност за безпроблемно усвояване и откриването им в синтактичното поле.

8. Заключение

Важна част от ежедневната училищна работа си остава класическото знание за българското изречение, което никоя „модерна“ задача не е отменила досега. Опитите да се създадат нови и модерни описания на синтаксиса у нас се отличават със силна връзка с предходната традиция, което прави българската лингвистична среда различна от американската например, където новите теории революционно късат връзката с предходните, вместо да надграждат над традиционните данни за езика (Venkova, 2017). Чрез гласовете на изследователи, които днес предупреждават за упадък на съвременните езици⁷⁾, имаме едно от важните предупреждения – че е налице загуба на дълбочина в структурата, което е изцяло непроверен феномен и което би отворило изцяло нови сфери за мащабни проучвания на полето на науката за изречението. Ако приемем тези твърдения по отношение на днешната езикова ситуация, задача на съвременната българистика ще е да открие симптоми за упадък на българския език, да „установи размерите на щетите“ и да действа и противодейства, използвайки съвременните знания за езика.

NOTES/БЕЛЕЖКИ

1. Предимствата се виждат ясно при механизмите на проверка, особено в случаите, когато задаването на въпроси е неадекватно, напр.: умора от пътя (NpN), уморен от пътя (ApN) – при задаване на въпрос (умора от какво, уморен от какво?) ученикът, следвайки подчинение на въпроса, вижда невъзможно в приемна позиция непряко допълнение, а при конфигурационно разчитане – схваща функционално правилното несъгласувано определение „от пътя“ и осъзнава, че всички предложни съчетания в приемна позиция са с атрибутивни функции, което е формално предопределено и не се влияе от семантиката (значението, смисъла) на доминиращото (поясняваното) име. Дискомфортът идва и от факта, че зададеният въпрос те оставя неадекватен пред структурната действителност, и оставаш разочарован от ненадеждната техника на анализа. Символният запис, разбира се, може да бъде адаптиран по конвенция – с кирилски букви или с избрана „своя“ символика от самите ученици.
2. В по-нататъшното изложение анализът на сложните смесени изречения е базиран на две функционални категории. Категорията IP е функционален

възел, подчинен на правилата: $IP \rightarrow Spec\ I' 2. I' \rightarrow I_0\ VP$. Категорията CP е функционален възел, подчинен на правилата: $CP \rightarrow Spec\ C' 2. C' \rightarrow C_0\ IP$.

3. Продуциращ тук е производно от language production (производство), избягвайки „производител, произвеждащ“.
4. Станев, 1982: Станев, Ем. Антихрист. – Събрани съчинения в седем тома. София: Български писател, с. 281. Автор на графиката: Красилина Колева – Магистърска програма: Актуална българистика (архив 2017) – ПУ „Паисий Хилендарски“.
5. Стоянов, З. Записки по българските въстания. Том 3. Глава 1. – Словото [онлайн]. <https://www.slovo.bg/showwork.php3?AuID=149&WorkID=3866&Level=1> [прегледан на 9 май 2018]. Автор на графиката: Теодора Цветанова – Докторска програма: Български език – Синтаксис – СУ „Св. Климент Охридски“.
6. Със символа Pg тук е означен предикативът.
7. Според някои наблюдения процесът е изразен в загуба на палаталност и в загуба на дълбочина в изреченската структура в посока от изток на запад на картата на езиците (Козак, 2002). Проверката на тези твърдения, особено на полето на синтаксиса, отваря ново изследователско поле, най-вече пред обсъдената тук изреченска структурография, изцяло неразработена в съпоставителен план, която може да е надежден инструмент за верифициране и фалсифициране на подобни теории (Бъркалова, 2017).

REFERENCES/ЛИТЕРАТУРА

- Barkalova, P. (1997). *Bulgarian syntax – familiar and unknown*. Introduction to the course in syntax in contemporary Bulgarian. Plovdiv: Plovdiv University Publishers [Бъркалова, П. (1997). *Българският синтаксис – познат и непознат*. Увод в курса по синтаксис на съвременен български език. Пловдив: Пловдивско университетско издателство].
- Barkalova, P. (2017). *The Bulgarian syntax – familiar and unknown*. Plovdiv, (Third revised and supplemented edition). Plovdiv: Plovdiv University Publishers [Бъркалова, П. (2017). *Българският синтаксис – познат и непознат*. Пловдив, (Трето преработено и допълнено издание). Пловдивско университетско издателство].
- Barkalova, P. (2018). Sentence Structurography – Re-equipping Syntax and Cutting across Other Sciences. *Bulgarian Language*, 65 (2018), Appendix /Supplement, pp. 45 – 61 [Бъркалова, П. (2018). Изреченската структурография – преоборудване на синтаксиса и пресечни точки с други науки. *Български език*, 65 (2018), Приложение/Supplement, сс. 45 – 61].
- Barkalova, P., V. Noncheva & K. Koleva (2017). Grammatical Formalism and Statistical Analysis to the Aid of Syntactic Theory and Syntactic

- Practice. – In: *Proceedings of the International Jubilee Conference of the Institute for Bulgarian Language* (Sofia, 15 – 16 May 2017) Volume 2, pp 86–99. http://ibl.bas.bg/Proceedings_IBL_Conference_2017_Volume_II.pdf [Бъркалова, П., В. Нончева & К. Колева (2017). Граматическият формализъм и статистическият анализ в помощ на синтактичната теория и на синтактичната практика. – В: *Доклади от Международната юбилейна конференция на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“* (София, 15 – 16 май 2017 година), Част втора, 86 – 99].
- Venkova, T. (2017). Demitologization of the “Chomsky Revolution” in the Bulgarian linguistic environment. – In: S. Koeva, P. Barkalova. *Reports of the Jubilee Scientific Session Contemporary Trends in Linguistic Studies, 85th Anniversary of Prof. Yordan Penchev*, 10 – 11 November 2016, Institute for Bulgarian Language “Prof. Lubomir Andreychin” [Венкова, Ц. (2017). Демитологизацията на „Чомскианската революция“ в българската езиковедска среда. – В: Св. Коева, П. Бъркалова (съст.). *Доклади от Юбилейната научна сесия „Съвременни тенденции в езиковедските изследвания“, посветена на 85 години от рождението на проф. д.ф.н. Йордан Пенчев*, 10 – 11 ноември 2016 г., Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“, 2017].
- Jan Kozak (2002). *The decline of speech as a phenomenon of human history*. [*Upadek reci coby femomen lidskych dejin*. <http://setfree.sweb.cz/texty/upadek_reci.html>].
- Penchev, Й. (1984a). Penchev, J. *Construction of the Bulgarian Sentence*. Sofia: Science and Art. [Пенчев, Й. (1984a). *Строеж на българското изречение*. София: Наука и изкуство].
- Penchev (1998b). Penchev, J. *Contemporary Bulgarian literary language. Syntax*. Plovdiv, IC Vecernik [Пенчев, Й. (1998б). *Съвременен български книжовен език. Синтаксис*. Пловдив, ИК Вечерник].
- Penchev (1993c): Penchev, J. *Bulgarian syntax. Government and Binding*. Plovdiv, University Press “Paisii Hilendarski” [Пенчев, Й. (1984а). *Български синтаксис. Управление и свързване*. Пловдив, Университетско издателство „Паисий Хилендарски“].
- Stamenov, M. (1998). Grammar Structure, Semantic Structure, and Structure of Consciousness. – In: Dimitrova, St. *Language consciousness. Collection of studies*. Sofia: Science and Art, pp. 153 – 205. [Стаменов, М. (1998). Граматична структура, семантична структура и структура на съзнанието. – В: Димитрова, Ст. (ред.) *Езиково съзнание. Сборник студии*. София: Наука и изкуство, сс. 153 – 205].

**THE CONFIGURATIONAL SYNTACTIC ANALYSIS
OR THE CONNECTION BETWEEN THE SENTENCE
STRUCTURE AND THE FUNCTION
OF THE CONSTITUENTS OF THE SENTENCE**

Abstract. The article includes aspects of the configurational syntactic analysis, which gives promising perspective for the school practice compared to the traditional approach. The idea for applying elements from the formal grammar while learning specific thematic units from the material for the 7th grade has been argued with new analytical practices. It turns out that students manage to understand the grammatical formalisms. Furthermore, the decoding of the formal notes and the work on the structurographical sentence outline, automatically discloses the function of the sentence elements without questions. The Structurography provides reliable techniques to make a fingerprint of the personal linguistic profile. If the teacher has this idea when helping students with the evolution of their language skills, the teacher would be able to measure in any moment the range and depth of the simple clause and complex sentence. This is actually a work for developing the individual language potential, which – for those who study syntax in 21st century, acquires visible priority compared to the absolutely hackneyed school practice.

✉ **Dr. Petya Barkalova, Assoc. Prof.**

Department of Bulgarian Language
University of Plovdiv Paisii Hilendarski
24, Tsar Assen St.
Plovdiv, Bulgaria

E-mail: barka@uni-plovdiv.bg petyabarka@gmail.com

✉ **Dr. Dimitriya Zhelyazkova, Assoc. Prof. (RAM – Kazahstan)**

Bulgarian Language Section
Department of Languages and Specialized Training
Medical University
15a, Vasil Aprilov Blvd.
Plovdiv, Bulgaria

E-mail: erje33@hotmail.com